

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. APARE .. ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după Invoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Spaimă ori răutate?

Ziarele patriotice scriu, că doi miniștri români, domnii D. Sturdza și C. Brătianu ar fi luat parte — în secret — la adunarea generală a Asociațiunii, care s'a ținut în Bistrița, că s'ar fi întâlnit aici cu fruntași de ai Românilor de dincoace și în sfârșit, că ar fi conspirat contra acestei nefericite Ungarii.

Ne-am interesat de împrejurările, din cari s'a putut înstruna această nouă alarmă patriotică și am aflat, că adevărul este următorul:

Dl ministru de interne Ionel I. C. Brătianu cu soția sa născută princesa Știrbei a sosit Mercuri cu automobilul în Bistrița. După amiază au vizitat în societatea dlui protopop Gerasim Domide și dr. L. Domide comunele Nușfalău și Șoimuș și apoi s'au întors pe înserate peste Budacul-român, Dumitrița, Orhei și Jelna la Bistrița. Joi dimineața au vizitat biserica românească și la orele 8 și jum., au plecat la Năsăud, unde au vizitat gimnaziul și apoi au plecat spre Rodna, având de a face drumul în aceeași zi la Dorna. Ministrul Brătianu a dăruit 100 cor. pentru cel mai bun student dela gimnaziul din Năsăud. În Nușfalău a vizitat mai multe case țărănești, clădiri economice și a vorbit cu mai mulți țărani, a cumpărat farfurii și vase de lut vechi, cum și alte lucruri antice.

Așa scrie „Revista Bistriței“.

Care va să zică dl Ionel Brătianu a fost în Bistrița Mercuri și Joi. Adunarea Astrei s'a început abia Sâmbătă și astfel dl Brătianu nu a putut să aibă în Bistrița nici o întâlnire cu Românii cari vor fi sosit în urma dsale la adunarea Astrei.

Despre dl D. Sturdza ziarele ungurești scriu chiar, că dsa ar fi trecut frontiera cu un pașaport fals și ar fi petrecut în Bistrița tot sub un nume fals. Negreșit, patrioților le convine să dea în felul acesta „conspirației“ un aer și mai mistic, romantic, fioros, tot ce voiți.

Adevărul e, că dl D. Sturdza a plecat Vineri la moșia dsale din Tecuci, unde a petrecut zilele următoare. Tecuciul e departe de Bistrița și dl D. Sturdza nu are spiriduș să fi fost în acelaș timp și în Tecuci și în Bistrița.

Toate aceste nu îi împiedecă pe patrioți de ași broda înainte spaimile goale ori răutatea păcătoasă, strigând mordio, că miniștrii României fac complot contra întregității țării și că Românii fruntași de aici au vândut încă odată țara la Bistrița, — după ce au vândut-o de atâtea-ori — cam în fie-

care săptămână odată — în atâtea alte locuri!

La aceste păcătoase și proaste apucături nu putem să răspundem altfel, decât denunțând și de astădată, că patrioților trebuie să le stea de tot prost lucrurile la ei acasă, că au atât de mare zor să se sperie unii pe alții cu astfel de copilării pentru ca să abată atențiunea celor mai proști dela răul ce clocotește la vatra lor.

„Budapesti Hirnap“, cel mai patriot între patrioți, — s'ar putea altfel — e în fruntea cetei calomniatoare, scriind un prim articol, în care zice, că s'a săvârșit la Bistrița cel mai enorm scandal politic al timpurilor moderne.

Patrioții dela „B. H.“ cer o anchetă severă asupra cazului și anticipează două alternative.

Ori domnii Sturdza și Brătianu sau mulțumit cu faptul, că s'au furișat în Ungaria și au asistat în tăcere la Bistrița;

Ori numiții domni au grăbit să ajute cu bani ori cu vorba o pretinsă mișcare plămădită contra Ungariei de înșiși fii ei.

Pentru ori-care din aceste două cazuri „B. H.“ află că se poate admite numai rezolvirea, că ori România se pleacă în genunchi și cere iertare, dând astfel satisfacție complectă ori, de unde nu nesocotita Românie se va pomeni în fața armatelor celor două state ale Habsburgilor!

Păzește-te, Românie! „B. H.“ îți declară război!

Contra Românilor supuși acestei țări, cari s'ar dovedi, că au fost complici ai domnilor Sturdza și Brătianu se invocă codul corecțional, procurorii, pușcăriile.

Patrioții ar putea să se liniștească. Armata „lor“ nu va porni război contra României și România nu se va prosternă în genunchi în fața Majestății Sale — Rákosi Ienő; fiindcă nu e de ce.

Dl D. Sturdza ministru președinte al României nu a fost de loc prin Ungaria. Și e neghioabă, fără samă, fantazia, că dacă ar fi venit, șiar fi luat un nume fals.

Cum poate să i-se impute una ca asta unui bărbat de stat, care are un trecut politic de aproape jumătate veac și al cărui portret a apărut de nenumărate ori în ziarele ilustrate, astfel, că poate să'l cunoască și cel mai simplu trecător?

Poliția din Bistrița ci că ar fi dat ziarelor din Budapesta informația, că Sturdza ar fi luat parte, incognito, în secret, la adunarea Astrei în Bistrița. Dar tot poliția din Bistrița, cea care știe mai multe, chiar decât câte se întâmplă în această lume, nu știe să spună ce a făcut și cum s'a purtat dl Sturdza la ședințele Astrei. Cum se poate? Doară autoritățile din Bistrița, în frunte cu comitele suprem și cu vicecomitele au fost reprezentate la acele ședințe! Dar mărturie ar putea să ne fie și aceștia și biroul ministerului de interne, că poliția din Bistrița a mai făcut ea lucruri necălite, despre cari nici ea, biata, nu ar ști să răspundă de ce le-a făcut.

Iar cât pentru dl Ionel Brătianu, care a fost cu câteva zile mai înainte de Astra pela Bistrița și e evident cronologiceste, că nu a fost pentruca să'i bage în răcori pe patrioți, dl Ionel Brătianu putea și poate — în ciuda tuturor prostiilor celor dela „Budapesti Hirnap“ — să presupună că e liber să călătorească prin o țară care e învecinată și în raporturi oficiale de prietenie cu țara sa.

Moritzii patriotici, puternicii Moritz-i n'au decât să facă să se declare război României. Dacă și atunci dl Ionel Brătianu, ori alt ministru al României ar întreprinde excursii prin Ungaria, am înțelege de ce i-ar apuca pe Moritz-i toate răcorile. Dar acum? Doară să le pară bine că înalții demnitari ai unui stat vecin și prietin află o plăcere de a petrece o zi două aici.

Aruncăm în fundul coșului celor mai mari prostii prostia cea mai nouă a patrioților cu conștiința păcătoasă și îi compătimim, că nu li-au mai rămas decât aceste mijloace pentru ași obloji răul dintre dânșii, care — după toate semnele — va trebui să se spargă acum dintr'o clipă în alta.

Recurs contra alegerii dela Beiuș.
Ziarele ungurești anunță, că partizanii lui Kardos rămași în minoritate la Beiuș ar da azi, Marți recurs la Cameră contra alegerii dela Beiuș. Plenipotențiatul recurenților este avocatul Dr. Tetétleni Armin.

„Népszava“ luând act despre intențiunea patruzecișicptiștilor, de a da recurs contra alegerii dela Beiuș spune, că pentru una ca asta trebuie să aibă cineva — obraz.

„Societatea aceea, care a aprins, s'a bă-
„tut, a amenințat și a terorizat în toate chi-

„purile și acum nu li se belește pielea de pe obraz de rușine, când, după metoda maghiară aplicată în cazul lui Achim vrea să-și repareze căderea aruncând asupra contrariilor învinuirea pentru toate acele pe cari numai ei înșiși le-au făptuit“.

Turneul deputatului Vasile Goldis între alegători. „Tribuna“, anunță, că Vineri în 14 | 27 Septembrie, înălțarea Sf. Cruci, deputatul V. Goldis își va ținea darea de seamă în comuna Roșia la orele 12 și jum., în Corbești la orele 2 și jum., în Petriș la 4 ore p. m. Duminecă, în 16 | 29 Septembrie în Pârnești la orele 11 a. m. și Lupești la ora 1 p. m. În aceeași zi se va ținea o conferință a fruntașilor în comuna Soborșin.

Darea de seamă a deputatului Milan Ivanka oprită. Deputatul cercului electoral al Bazinului, Dr. Milan Ivanka voi să-și țină la 22 Septembrie în comuna A'só-Diós darea de seamă și în scopul acesta a avizat la 20 Septembrie printr'o scrisoare recomandată pe protopretore.

Acesta însă Duminecă înainte de amiază a comunicat deputatului, că din cauza, că ținerea adunării n'a fost înștiințată cu 24 ore mai înainte, spre a putea lua măsuri pentru menținerea ordinii, nu poate da îngăduială pentru ținerea adunării. Deputatul Ivanka în ciuda acestei opreliști s'a dus în comună, unde îl întâmpinără trei gendarmi (va să zică de menținerea ordinii totuși a purtat grijă solgăbirăul Nedeczky!) aducându-i la cunoștință, că dacă cu toate astea va îndrăzni să-și țină darea de seamă, pe baza ordinului primit ei vor împărștia poporul. Zadarnică a fost toată truda deputatului de a-i convinge, că scrisoarea recomandată, în care a avizat oficiul protopretorial despre ținerea adunării, a fost înmanuată solgăbirăului încă la 21, adică Sâmbătă dimineața la 8 ore, căci adunarea tot nu s'a putut ține. Și asta nu s'a întâmplat, decât din cauza, că nefiind acasă protopretorele, trebuia să reprezinte statul la adunare pretorele Nedeczky, iar dânsul voia atât de mult să ia parte la o petrecă-

nie din Nagyszombat. Iată pentru ce a considerat dl solgăbirău de bine să oprească ținerea adunării. Nu este fără de interes a aminti și aceea, că Duminecă poșta n'a distribuit nici o foaie slovăcească în comună.

Am dori mult să știm, cine a mințit? Solgăbirăul, care afirmă, că abia în ziua adunării a primit la mână avizul despre ținerea adunării, ori poșta reg. ung., care dovedește evident înmanuarea avizului deja la 21 Septembrie.

Martor ocular al tuturor acestor întâmplări a fost și dl Dr. Ioan Erdélyi, avocat în Budapesta.

ROMÂNIA

Pentru expeditorii de cereale.

Cu ocaziunea manevrelor militare din toamna anului curent, întrebându-se un număr însemnat de vagoane și mașini la transporturile militare, direcția căilor ferate a pus în vederea d-lor expeditori de cereale, că în intervalul dela 4 (17) Septembrie, până la 1 (14) Octombrie, expedițiile de cereale vor suferi întâzieri și, este în interesul d-lor, a nu depune cereale în acel timp, sub cerul liber, în garile în cari nu vor fi locuri disponibile sub acoperămintă, spre a nu expune cerealele la ploi.

Tot cu această ocazie, direcțiunea generală a Poștelor a organizat un întreg serviciu de poștă și telegraf pe toată zona de operație a manevrelor, sub conducerea dlui ofițier superior I. Niculescu.

Un numeros personal a fost detașat pentru acest scop.

În zilele de 23 și 25 Septembrie n. a. c., se va ține la Cremona (Italia) congresul internațional al cooperativelor. România va fi reprezentată la acest congres de d. deputat I. G. Duca, fostul director general al băncilor populare și cooperativelor sătești, și de un controlor al băncilor populare.

Din Bistrița.

— Prin telefon. —

Nu e adevărat, că D. Sturdza ministrul-președinte al României ar fi luat parte la adunarea Astrei, ori peste tot, că d-sa ar fi fost prin Bistrița.

E fapt însă, că a fost în Bistrița dl Ionel Brătianu, dar nu la adunarea Astrei, ci cu câteva zile mai înainte.

Tot mai înainte de adunarea Astrei a trecut prin Bistrița și prințul Cantacuzino. D-sa a stat câteva ore la hotel și a plecat apoi mai departe.

Propunerea despărțământului dela Beiuș a fost predată comitetului central, ca să caute modalitățile unei rezolviri mulțumitoare.

Nu s'a hotărât locul întrunirii celei mai apropiate adunări generale, rămânând ca aceasta să se hotărăască mai târziu prin comitetul central.

S'au înscris membri pe viață, respective fondatori la Asociațiunea dl Vârtic, dl Dr. Vasile Pahone din Bistrița. (Un al treilea nume, ce ni-s'a spus prin telefon, nu l'am putut înțelege. — Red.)

Incolo adunarea Astrei a decurs în cea mai frumoasă ordine și a avut un rezultat mulțumitor.

Adunarea generală a „Astrei“ în pressă.

Dl Dr. Gavril Tripon directorul despărțământului Bistrița al Astrei, publică în Revista Bistriței un salut de binevenire oaspetilor adunării generale.

Dl Dr. Tripon arată în câteva cuvinte ce a făcut Asociațiunea până acum.

«Astra» a dat stipendii la gimnaziști, universitari, meseriași; a înființat școala civilă de fete cu internat în Sibiu — un mângăritar al școalelor noastre, — a clădit muzeul național, a cultivat și sprijinit în genere literatura, a instituit secțiunile literare-științifice, a sprijinit și sprijinește literatura populară folositoare, organizează

FOIȚA ZIARULUI „LUPȚA“

Răsplata.

Gheorghe Prisăcariu ieși din bordei foarte amărât. Se uită în sus, oftă, își trase pălăria veche pe frunte și porni încet, cu pas nesigur, spre malul lacului Razelm. De as'primăvară de când Măriuca copila cea mare, zăcea în bordeiul umed și nici o speranță ca să se mai îndrepte. — Atâtea necazuri întâmpinase de când venise aici, că-i venia să-și ia lumea în cap! I-se spusese... — În Dobrogea o să capeți opt hectare de pământ, 2 boi, nimic nu văzuse... De se ducea la primărie, primarul, un rusniac înalt, sdravăn, îl și lua la gură. La Tulcea, domnul silvic, tot așa. Cui să se plângă? Când trecea prin sat, toate liftele se uitau la el ca la dracu. Intra într'o crâșmă, nu se putea să nu-l batjocorească: Măi, veternelule, măi bejinarule, ce cauți în satul nostru? ai venit să ne iei pământul, hai? Să te duci în țara ta!... Iar el ieșea din crâșmă trist, descurajat, se întorcea în bordeiul sărac unde alte dureri îl așteptau. În ziua aceea de toamnă, mergând așa,

fără rost, pe lângă lanurile de păpușoi din preajma lacului albastru, se hotărî să mai facă o încercare la Tulcea; poate de data asta s'o îndura boerul și i-o da dreptul lui. Se întoarse la bordei. Nevastă-sa, văzându-l căutând prin casă, întrebă:

— Unde vrei să te duci?

El vorbi cu grijă:

— La Tulcea.

— Mă lași singură cu bolnava în casă, fără un gologan.... dacă ferească Dumnezeu, se întâmplă ceva?...

Veteranul se apropie tăcut de patul de scânduri, dete o țoală la o parte și privi lung, nemișcat, trupșorul uscat de boală, cu ochii sticloși, cu țidva capului goală, căci și părul îi căzuse de atâtea zăcere. Bolnava, simțind pe cineva lângă dânsa, deschise ochii, gângăvi încet câteva cuvinte neînțelese....

— Măriucă, tată, vrei apă?

Omul se aplecă, luă o cană de lut, i-o întinse... dar bolnava făcu semn cu mâna că nu vrea.

Prin ferăstruica mică, un soare trist și târziu de toamnă, trimetea câteva raze reci în întunericul din lăuntru. Prin ușa veche,

crăpată, venea suflarea vântului rece dinspre lac. Și'n tăcerea cea de mormânt, omul sta măhnit la capul bolnavei, cu inima strânsă de durere, și nu știa ce să facă. În cele din urmă se hotărâ... Își luă sumanul și s'aplecă la urechea nevastei:

— Ileană, trebuie să mă duc, iacă vine iarna!...

— Fă cum știi, rosti ea destul de necăjită....

Omul apucă de-a dreptul prin mijlocul miriștilor, lăsă în dreapta căsuțele pescarilor, în fața căror copii de ruși cu cămășile roșii, se jucau sgomotoși și coborî de-a dreptul spre malul Razelmului. Vremea era posomorâtă. Vântul rece răscolea valurile albastre ale lacului, lovindu-le de țermurile pietroase, cu vuet clocotitor. În fața lui, stâncoasă și fără viață, priveghea în mijlocul apei insula Popina. Veteranul trecu grăbit cu capul în jos, strângându-și trupul în sumanul vechiu, gândindu-se la viața lui necăjită, la satul lui uitat... Atâtea luni de zile de când alerga, se sbuciuma pe la ușile boerilor și'n toată vremea aceasta nici o speranță.

(Va urmă.)

prelegeri populare prin despărțăminte ș. a., — cu un cuvânt lățește între popor binefacerea culturii adevărate și ale cunoștințelor folositoare și susține mereu un viu contact cu poporul nostru, a cărui limbă, cultură și prosperare o ocrotește cu inima caldă și cu muncă neobosită.

E bine să ficsăm aceste cuvinte, pentruca după ce ne va fi trecut dispoziția sărbătorească, să le luăm la control ca să vedem ce s'a făcut într'aieva, pe deplin, ce nu s'a făcut de ajuns și mai cu samă ce trebuia să se facă și nu s'a făcut?

***

Cuvântul dlui Iorga a aflat un viu răsunet la noi. Slovele trecutului, atât de migăloase cum le aduna dl Iorga și potrivite totuși în înșirări atât de limpezi le-am sorbit cu sete.

Judecățile dlui Iorga, sincere și pe atât de năvalnice, pe cât sunt de multe și grele nevoile neamului nostru, îndemnurile d-sale de apostol au stârnit la noi vibrații și nădejdi... Dl Iorga, în preocupările sale a îmbrățișat întreg neamul românesc. În schimb numele dlui Iorga a ajuns să fie rostit pe întreaga moșie a Românilor cu atâtă căldură, de câtă foarte puțini dintre învățații și dintre apostolii de astăzi ai neamului nostru, credem că se vor fi învrednicit. Și în deosebi în Ardeal a fost și e multă dragoste pentru numele dlui Iorga.

Dar s'a întâmplat, că s'au aflat oameni, cari în o chestiune oare-care au cugetat și au simțit altfel decât dl Iorga și au avut sinceritatea de a spune ce au simțit. Dl Iorga surprins de acest fenomen, are acum o clipă de exagerare și se socotește «pus la pensie pe dreptate».

Dl Iorga mai face apoi încă odată, descoperirea, că la noi se face prea multă politică și că nu se face nimic alta.

Dl Iorga judecă repede. Cu aceeași dragoste, pe care o are și dl Iorga pentru înaintarea neamului nostru, simțim și noi lipsa unor «temelii de gospodărie poporală mai largă». Dar părăsirea apărării și înaintării politice, așa credem noi, ar însemna strâmtarea și chiar primejduirea temelilor. Adevărul mântuitor, isvorât din nevoile noastre ni'l va spune acela, care va arăta, că sunt la noi multe neajunsuri pe toată linia, avem neajunsuri destule și în luptele noastre politice și acela care va arăta căile îndreptării și mai cu samă va desăvârși în mod conștient o armonie generală între străduințele noastre politice, economice, culturale, sociale, de o parte, iar de altă parte toate aceste străduinți și între rostul nostru în sânul marelui familii românești, o armonie, care a încolțit până aci mai mult din instinctele desvoltării organice ale vieții noastre naționale, decât din o conștiință înaltă și lămurită.

Dăm din «Neamul Românesc» și articolul dlui Iorga, care ne-a îndemnat să scriem aceste reflecțiuni.

«Când scriu aceste rânduri, «Asociația», marea tovarășie pentru cultură a Românilor din Ardeal și unele părți ungurești, își ține adunarea generală la Bistrița.

«Bistrița e un frumos orașel de modă săsească, locuit și până astăzi în mai mare parte de Sași, în unghiul nord-ostic al Ardealului, chiar în gura văilor, strânse între munți tot mai înalți, care duc, pe lângă frumoasele sate românești ale Birgăielor, numite astăzi și de Români, foarte prost și urât: «Borgo», pe ungurește, prin Rodna cu străvechea biserică dărâmată în veacul al XIII-lea de Tătarii veniți dela prada plaiurilor moldovenești, spre apa Bistriței Auriu, spre răscrucea de drumuri a Cîrlibabei, de unde treci, print'un colț de Bucovină, prin Cîmpulungul curat românesc, și ciobănesc odinioară, prin Dornele care urmează, spre Moldova noastră. Spre miazăzi de Bistrița se ajunge, pe un drum înălțimi la Reghinul Săsesc, care încă din al XVIII-lea veac era însă destul de Românesc pentru a fi Scaunul de protopop al lui Petru Maior el însuși. Spre Nord-Vest răzbați, prin locuri cu înfățișarea mai blân-

dă, la Năsăud, satul cu gimnaziul cel mare românesc, hrănit din averea grănicerilor, a vitejilor ostași români cari, așezați pe câprării locuiau satele, întrebunțau pădurile, își lăzuiau ogoare și făceau straja hotarului de către părțile noastre «turcești».

«Bistrița n'are, ca Reghinul, o mare amintire l'erană, n'ic, ca Năsăudul, o școală de frunte a Românilor. Istoricește, ea poate pomeni o îndelungată stăpânire moldovenească pe vremea lui Petru Rareș, care a înconjurat cetatea, a îngrozit-o și, câtva timp, a primit dela ea «censul» convenit suveranului. Încă de pe vremea lui Ștefan, ajunsese a Moldovei marea cetate a Ciceului, în părțile Dejului, unde astăzi iarăși se avântă o nouă viață românească, și, pentru țărani români din multele sate ce se țineau de moșia Ciceului, a făcut cel mai mare din Domnii români și cel mai larg în daruri, mănăstire de lege românească și Scaun de Vlădică la Vad, pe Someș. Pe stradele acestea ale Bistriței, de-a lungul jghiaburilor unde gîlgăie apa răpede, pe supt bolțile cari sau păstrat încă ici și colo, în umbra marelui biserici săsești din piață s'au strecurat apoi atâtă din fugarii domnești, din boerii pribegi și din boerii soli, din negustorii Moldoveni veniți la acest mare târg de hotar; ștafetele spre Moldova și din Moldova mergeau adese ori în fugă; cu Cîmpulungeni noștri schimbul de scrisori era foarte obișnuit, și în Archiva orașului se mai păstrează un teanc de scrisori românești care încep cu sfârșitul veacului al XVI-lea.

«Astăzi înaintarea Românimii e răpede în Bistrița, încunjurată de acele sate mari, ce-și trimet neconținut cuceritorii, împodobite cu cultură sau înzestrați cu ceva bogăție, spre vechea cetate, căreia, în toate înțelesurile, i-au căzut zidurile. O mare biserică a catolicilor, cari-și aveau aici și o mănăstire vestită, a fost cumpărată de Români, și înlocuște vechea bisericuță de lemn care a pornit prin sate spre a folosi unor credincioși mai săraci.

«La Bistrița a fost și o adunare generală a societății săsești pentru «cunoașterea țării ardelene», aceluși Siebenbürgen iubit așa de adânc de Sașii ce-l locuiesc, între noi, de șapte sute de ani. Cu acest prilej s'a împărțit membrilor o cărticică, frumos legată, pe care o am și eu în biblioteca mea și o întrebunțez adesea. Într'insa, oameni cunoscători au însemnat părți din vechea viață a Sașilor Bistriței și au dat lista acelor care pe vremuri au stat în fruntea orașului. Serbările s'au sfârșit; cuvântările s'au uitat; bucatele și vinurile festive s'au mistuit și mai răpede, dacă nu mai bine; flăcăii și fetele cari și-au plăcut la bal, s'au căsătorit de mult și au pregătit alți membrii săcietății care a făcut, pe cale culturală și națională, fericirea lor casnică. Dar, când scotocesc prin bibliotecă, cei ce s'au adunat atunci la Bistrița găsesc cărticica verde, și se simte ispititi a ceti din nou despre ce a fost pe acest pământ neamul lor, îmbărbătându-se astfel la lupte nouă.

«De sigur că o astfel de cărticică nu se va vedea în mâinile așor noștri adunați la Bistrița. Și de sigur că puțini se vor încredința că ar fi fost bine ca ea să se scrie. Sau măcar să se tipărească din nou, căci eu am scos la lumină acele vechi scrisori românești și am scris pe larg povestea Bistriței noastre.

«Dar poate că, într'un fel, e bine că nu s'a făcut retipărirea, precum e bine că autorul «Documentelor Bistriței» nu se va vedea, anul acesta, la adunarea «Asociației». Nu trebuie să strici chefel oamenilor cari cugetă și simt altfel decât tine, și căroră nu li poți face, ori cât i-ai iubi, jertfa cugetării și simțirii tale. Ei par bucurăși de lupta de tiraliori risipiți a unei politici care cere pentru biruință altceva: lupta mare în câmp deschis; la politica de mărunțisuri li e gândul. Viața socială, cu multele ei plăceri mici, îi stăpânește — dacă nu mă înșel tot mai mult. Și atunci ce rost ar avea unul care, în toată viața lui,

a crezut că fără temelii de gospodărie poporală largă degeaba se învârte cocoșul aurit pe vârful casei șubrede și degeaba iese așa de mulțămît locuitorul dela rândul întâiu la fereastră cu ochii strălucitori și șervetul de gât, căci casa se va dărîma?

«Nu, n'ar avea nici un rost propoveduitorii de cultură, chiar la o întrunire culturală».

«Petrecere bună fraților, și vă rog nu vă gândiți la mine, al vostru vechiu prieten, pe care l-ați scos la pensie pe dreptate.»

*•

Dl Iorga nu are nevoie să-i spunem că nu l'a pus nimeni la pensie. Doară atât, că judecăm și noi. Primim cu dragoste ce ne spune dl Iorga, s'au oricine altul dintre acei cari străduiesc pentru un viitor mai bun al neamului nostru. Dar judecăm și noi și ne vom nizu, ca de acum înainte faptul acesta să nu'l surprindă pe dl Iorga și nici pe alții.

Târnosirea bisericii din Sângătin.

Duminecă după nașterea Sf. Marii s'a târnosit noua biserică română ortodoxă din Sângătin.

Sângătinul e o comună săracă din tractul Miercurii, comitatul Albei-inferioare. Chipul ei e, ca al tuturor comunelor românești sărace, uitate și de Dumnezeu și de oamenii cu puțință de a o îndrepta. Din 150 de familii sărace și lipsite de lumină 90 se țin de biserică neunită, 40 de cea unită și 20 de cea protestantă maghiară. Primarul comunei e un ungar, care nu face politică, școală confesională nu este — sunt doar două biserici — în schimb vezi la un loc potrivit o pompoasă școală cu inscripție ungurească din care te lămurești, că ai de a face cu — școala de stat, unde Românul nu va putea învăța nici-odată ungurește, pentru-că aici ungarul trebuie să învețe românește.

În acest sat de 150 de familii sunt însă trei biserici: pentru fiecare confesiune câte una, — și trei preoți.

Când te apropii de sat, îți bate la ochi tocmai în partea apusă o biserică de lemn cu fațada lată și cu un turn greoiu pleoștit în frunte pare, că ar fi cornul unui rinocer. E de lemn, veche și pare-că nu ar mai avea multe.

E lăcașul de rugă al celor vr'o 20 de familii ungurești. — Dacă vei căuta mai stăruitor în partea stângă vei descoperi o modestă ridicare de lemn cu un turnuleț sfios care nu îndrăznește să se arate, încunjurată de cruci mititele împlântate într'un pământ roșit de secetă.

Câțiva stâlpi întăriți bine de pământ și de strășină o împiedecă încă de a se mării asupra celor-ce se apropie de ea.

E biserică neunită unde credincioșii au mai înălțat rugăciuni către D-zeu și șapte ani de zile din secolul al douăzecilea al luminii, al electricității și al tuturor invențiilor. — Ceealaltă biserică, cea unită, trebuie căutată anume pentru-ca după stăruinți mai mari să o descoperi — în aceeași stare — în fundul curții sărace a bătrânului preot amărât de sărăcie. Și aici întâlnești lăcașul smereniei, — lăcașul umilinței care nu mai e azi o virtute.

Locuitorii satului sunt plugari. Unii au unde-și pune plugul în brazdă, alții lucrează „la curte“ de unde-și trag toată vlaga de existență. „Curtea“ e, prin minune românească.

Curentul emigrării la America a prins binişor; cele mai bune puteri muncitoare s'au pierdut pentru acest sat, emigrând în ţara câştigului uşor şi al traiului mai bun — ca şi în a decăderii. Se 'ntorc puşini şi n'aduc numai bani ci şi boale, deprinderi rele, mofturi şi dispreţ pentru viaţa săracă pe care o regăsesc la rudeniile lor, la vecinii şi la prietiniilor lor din sat.

Cu ce a venit din America s'au plătit abia datoriile cele vechi şi multe, dolarii n'au apucat să întărească pe cei cărora li-s'au trimis. Nici biserica cea nouă n'a putut număra printre cetitorii săi pe mulţi cari ar fi adus din noul continent bani.

Alături de sărăcie şi de primitivitate s'a ridicat acum aici şi un semn al vremilor nouă. Sângătinul are astăzi un locaş nou care înseamnă, între împrejurile date, un adevărat început de p'emenire, de edificare. de înălţare.

Bisericeii vechi ia luat locul o splendidă biserică nouă care înseamnă pentru sat mai mult decât o simplă zidire: ea e un îndemn spre progres şi în cele sufleteşti şi în cele materiale, leşind din biserica veche, tichnită din lemn putred, întunecoasă, strămtă, pleoştită într'o parte, cu deschizături pentru ploaie în coperiş, cu icoane stâlcile la Nicula, cu prapori de o dureroasă simplitate — şi întrând în noul Sion, demna se numi „Casa lui Dumnezeu“ — sufletul, deşi stă în faţa aceluiaşi stăpân, simte *altcum* şi simţind *altcum se îndreaptă* altcum în toate.

Noua biserică ridicată prin stăruinţa tânărului preot local şi prin dainia multor credincioşi din sat şi din depărtări mai mari, e aşezată tocmai în mijlocul satului, la locul cel mai de frunte. De departe, vezi că nu ai de a face cu o clădire al cărei plan s'a făcut cu anarhia care a stăpânit în d'al d'astea până bine de curând.

Stilul acestei bisericeii e *românesc*, regăseşti în el atâtea din elementele vechiului stil în care sunt zidite ctitoriile vechilor voievozi români din Pricipate. Tinda bisericeii e aceeaşi cu tinda bisericilor lui Stefan cel Mare.

A fost planul, bun, al inginerului arhitectezei, care a făcut studii în România şi care e chemat a înlocui vechile bisericeii cu bisericeii nouă *româneşti* în adevăratul înţeles al cuvântului. Interiorul bisericeii e foarte drăguţ: iconostasul pictat în Boemia, deşi în colorii cam vii, are figuri naturale, părreii acoperişi cu brăie în stilul ţesăturilor noastre româneşti sunt atrăgători, tetrapodul aşternut cu ţesături făcute minunat de femeile noastre e ce se poate închipui mai frumos.

Stranele şi ferestrele sunt de colorii ceva mai modernă: de colorii verde. — Am putut afla noiei bisericeii numai două cusururi: e cam mică şi n'are amvon — ceea-ce, credem cumcă nu vrea să fie un semn.

Pentru poporul acela credincios care a primit pe capul bisericeii ca pe un Mesia, — care a plâns de bucurie cu lacrimi fierbinţi ca un desmoştenit care începe a zări şi el îndepărtarea, limanul — pentru acest popor vrednic de o soartă mai bună, biserica aceasta e un dar meritat.

*

Actul târnosirei bisericeii l'a săvârşit însuş Inalt Prea Sfinţitul cap al bisericeii ortodoxe

române, mitropolitul Ioan Meşianu. Insoţit de-o suită constătătoare din: directorul seminarului Andreian, de Dr. R. Roşca, asessorii consistoriali M. Voileanu şi Dr. M. E. Cristea, diaconii Dr. [A. Crăciunescu, profesor la seminar şi Aurel Oancea care a fost sfinţit preot pentru parochia din Rotbav, Dr. I. Dobre, profesor de religie şi Dr. D. Borcea, colaborator intern al „Telegrafului Român“, Excelenţa Sa a plecat Sâmbătă dimineaţa la 7 şi trei sferturi cu trenul din Sibiu către Sângătin. La Sălişte s'au mai alăturat la suită protopopul Dr. I. Stroia şi corul învăţătorilor din Sălişte. La 10 jumătate trenul a sosit în gara comunei Apoldul-de-jos, staţiunea unde avea să se coboare cei cari mergeau la Sângătin. În gară se adunase comuna întreagă ca să întâmpine pe capul bisericeii care vine pentru întâia-ora în mijlocul credincioşilor săi din aceste părţi. Era şi multă lume din jur, tineri şi bătrâni, adânc emoţionaţi. Trebuie să fi de faţă la astfel de prilejuri ca să poţi vedea cine e ţăranul român, credincios legii lui — pe care o cunoaşte şi n'o cunoaşte, limbei şi datinilor lui.

Pentru poporul nostru atât de religios cea mai fericită ocazie e aceea când îl poate vedea pe vlădica în care vede întruparea tuturor ideilor mântuitoare şi mari.

Vederea lui îl întăreşte şi-l mângăie ca nimic altceva în lumea asta. De aceea la ocazii ca acestea vine lume din depărtări mari, vin sate întregi, vin bolnavi ca să se mântuiască prin atingerea de haine şi de mâna căpeteniei bisericeşti, vin desnădăjduşi şi năcăjiţi, vin copii ca să ceară deslegarea de păcate a părinţilor lor, vin părinţii ca să arate copiilor lor, pe acela care umblă în căile Domnului în cari trebuie urmat de toţi. De aceea calea căpeteniei bisericeşti cu astfel de prilejuri se face printre rânduri nesfârşite de credincioşi cari se aştern la pământ cu inima înfrântă, stând în genunchi şi cu faţa în pământ şi neînfrânsind nici să dea expresiune bucuriei prin o vorbă de mare sau prin un semn — prin care ar profana sfinţenia persoanei şi a momentului. De aceea ori-ce vorbă auzită dela cel mult iubit e ascultată cu o adevărată lăcomie şi ori-ce învăţătură primită cu inima smerită!

Ancheta în cauza alegerii dela Bazin.

— Raport special al ziarului „Lupta“. —

La 17 Septembrie s'a deschis la Bazin, ancheta în afacerea mandatului deputatului Ivanka, al cărui mandat a fost contestat din partea partidului lui Dömötör, rămas în minoritate. Ancheta este condusă de deputatul Kossuthist Buza Barna. Din anchetă fac parte advocaţii Dr. Moldoványi ca reprezentant al partidului lui Dömötör şi Dr. Erdélyi, apărătorul mandatului lui Ivanka. Ancheta se va estinde asupra tuturor motivelor cari au îndemnat pe partida contrară să contesteze mandatul şi anume de a se scoate la iveală, dacă de fapt partizanii lui Ivanka au agitat, au presionat şi înfricat pe alegătorii slovaci să voteze pentru Ivanka, (acuzele minorităţii), şi dacă partidul popular s'a folosit de mijloace de agitaţie confesională, (acuzele apărării) fără de cari popularul Dömötör n'ar fi rămas în minoritate cu 28, ci cu 300 de voturi.

Sunt citaţi vre-o 430 de martori. Dela 17—21 Sept. au fost ascultaţi 109 martori,

dintre cari 30 ovrei din Bazin, cari au faşionat în favorul lui Ivanka. Cu cea mai mare parte a martorilor citaţi, părătorii au voit să dovedească că din cauza pretinsului terorism al partizanilor lui Ivanka n'au putut vota pentru candidatul popular. Martorii au faşionat fără excepţie că au votat, neinfluenţaţi de nimeni pentru Ivanka. S'a dovedit că administratorul domeniului Pálffy în ziua alegerii a terorizat pe alegătorii ovrei din Bazin, punându-li-se înaintea alternativă că ori votează pentru Dömötör, ori li se ară cimitirul, aflător pe moşia lui Pálffy. Vre-o 30 de ovrei au şi votat în momentul închiderei adunării pentru candidatul Dömötör.

Printre cei ascultaţi au fost şi vre-o 15 preoţi catolici, învăţători, notari; cari totşi vorbeau despre panslavism, terorism, agitaţii, dar dovezi concrete n'au putut aduce. Ridicolă de tot a fost argumentaţia preoţilor cari au zis că din cauza agitaţiei slovacilor, a scăzut venitul dela stat al bisericeii, pentru că banii aceştia se întrebuinţau spre scopuri de agitaţiune. Nu mai puţin ridicolă a fost şi acea faşionare a preoţilor, că în urma agitaţiilor slovacice, credincioşii nici nu-i şalutau, ba aceştia pretindeau chiar redactarea procesului verbal al scaunului şcolar în limba slovacă! Punânduise întrebări, aceşti martori inteligenţi, au ajuns în cea mai mare confusiune.

Rapoartele şi comunicatele ziarelor ungureşti din capitală referitor la ancheta din Bazin sunt tendenţios exagerate.

La 24 Sept. ancheta se va continua pentru a asculta şi restul de 300 al martorilor.

Ajurnarea tratativelor.

Björnson, Apponyi şi Cont.Ferdinand Schönborn.

Lipsa de caracter a presei vieneze.

(Scrisoare din Viena.)

Viena la 20 Sept.

Cu toate că se prezicea cu multă siguranţă din partea «augurilor» un rezultat favorabil a conferenţelor ministeriale ţinute de data aceasta asupra tratativelor austro-ungare, totuşi rezultatul a fost altul.

Nu s'au ştiut preţui greutăţile, create prin desfăşurarea a noiei teze şi ficsarea de noiei condiţii din partea guvernului ungar, sau desigur că s'a contat pe experienţa deceniilor din urmă, că guvernul austriac în momentul decisiv iarăş va ceda. În aceasta privinţă s'a înşelat şi faptul, că miniştri unguri au trebuit să plece înapoi la Pesta, fără a fi putut realiza un compromis, n'are lipsă de alt comentariu, pentru-că nu poate însemna altceva, decît, că baronul Beck şi colegii săi au refuzat încheerea compromisiului, pentru a nu face Ungariei nouă concesii, pe preţul a noiei jertfe din partea Austriei. Natural, că nici miniştrii ungari n'au cedat. De data asta însă n'au lipsit unele simptome, din cari să poate conchide, că sărbătorirea D-nului Wekerle şi a colegilor săi acum n'a fost decât o poză frumoasă, cum să obicinuieste unui erou pe scenă, înainte de ce autorul dramei îi prescrie sfârşitul tragic.

Şi în cercurile oficiale vieneze miniştrii coaliţiei făceau impresia, ca şi când în urma urmelor ar voi să se dea învinşi, însă ei vreau «să moară frumos», de aceea decisiunea nu trebuie să cadă pe pământ austriac, ci pe cel ungar.

Ei vreau să atenueze elementele radicale ale partidului independist cu astfel de momeli, că la o învoire se poate ajunge numai prin motive factice şi prin cumpăniri serioase, iar nu prin presiunea făcută de «Camarilla vieneză» (!)

Dacă de data asta pretențiile maghiare au fost respinse în Viena cu ultima energie, aceasta se datorește guvernului numai până la un punct anumit.

Dacă baronul Beck a declarat de inacceptabile propunerile cabinetului maghiar, aceasta a făcut-o în prima linie numai pentru că a știut, că un compromis defavorabil pentru Austria nu-l va putea impune noului parlament ales pe baza sufragiului universal. Afară de aceasta un nou și puternic factor a intervenit, ca delegațiunea maghiară să treacă iarăș peste Leitha, fără a duce cu ei tributul, pe care în îngîmfarea lor, credeau să-l câștige cu propria lor forță.

Nici odată moștenitorul de tron, arhiducele Franz Ferdinand, nu a cuprins o chestie politică pe față și înaintea întregii opinii publice mai tare, ca în cazul acesta. Lunga audiență pe care contele Andrassy a avut-o la moștenitor; audiențele repetate din partea acestuia la monarch, stau în legătură directă cu respingerea pretențiilor maghiare și este un secret public, că mai cu seamă, noile desiderate militare ale coaliției, precum și concessiunile de drept de stat cerute de aceasta, numite garanții constituționale, au îndemnat pe moștenitor să spună un «veto» energetic. Aceasta intervenție, a celui mai de aproape membru a casei imperiale în criza austro-ungară este de cea mai mare însemnătate, și re-deșteaptă o vie speranță, relativ la viitorul politic al mult încercatei noastre monarchii, care a fost atîta vreme o bilă de joc în minile șovinismului maghiar.

O impresie curioasă, am putea zice chiar tragi-comică a făcut în zilele din urmă o publicație în «Neue Freie Presse» a președintelui «Contenciosului administrativ» contele Friedrich Schönborn, care avea tendința să ia apărarea contelui Apponyi împotriva cunoscutului atac al poetului norvegian Björnson. Citind aceasta scrisoare de apărare a contelui Schönborn nu te puteai desface de o simțire penibilă, știindu-l pe acesta un aristocrat austriac și un politic conservator, care nu avea nici un motiv de a interveni în favorul contelui Apponyi a cărei direcție politică orice austriac adevărat trebuie să o respingă categoric.

Salvarea onoarei lui Apponyi de fostul ministru austriac de justiție a fost deplasată și prin faptul, că prin aceasta adevărul spus de Björnson asupra rolului dublu a lui Apponyi, ca apostol al păcii și ca șovinist maghiar, nu poate fi nici de cum zdruncinat.

Intervenția contelui Schönborn în favoarea lui Apponyi aparține acelor evenimente cari să pot numi cu drept cuvînt specialități austriace, desigur astfel de specialități cu cari nu ne putem mândri nici odată.

În edițiile de ieri ale ziarelor judeo-liberale era și o publicațiune cam de o coloană de ungă, care se caracterizează prin o totală lipsă de demnitate a acestei părți din presa vieneză. Reprezentanta din Viena a fabricii de hîrtie de țigară «Abadie» din Paris, publică un articol de reclamă plătit cu cel puțin o mie coroane de foaie asupra vizitei ziariștilor unguri la Filiala din Viena, care a avut loc cu scopul de a convinge pe reprezentanții presei maghiare, că hîrtia de țigară «Abadie» este un fabricat exclusiv francez și nu austriac, după cum s'a anunțat în foile din Pesta, pentru a descualifica fabricatul. — Mai departe se scria în articolul reclamă, că atît șeful, cât și cei mai mulți dintre angajații și agenții ai reprezentanței vieneze sunt unguri, astfel că nobilii fii ai lui Arpad pot fuma liniștiți țigarete făcute cu hîrtia «Abadie.»

Și un astfel de articol, care insultă direct industria austriacă, îl tipăresc așa numitele foi «austriace» tocmai acum când Cisleitania să luptă la negocieri pentru dreptul său.

Austriacus.

Discursul dlui A. Bârseanu rostit la deschiderea adunării generale a „Astrei“.

(Urmare.)

Nimic însă din toate acestea.--Dimpotrivă ori și cine poate observa fără nici o greutate, că principiul național se manifestă în ziua de azi cu mai multă putere decât ori și când. Toate popoarele, chiar și cele mai mici, se nîzuesc din toate puterile a se consolida, fiecare din ele caută a și cultiva însușirile sale caracteristice și astfel a contribui fiecare în felul său la progresele omeniei.

Nici chiar în depărtările cele mai mari și în relațiunile etnice cele mai complicate sentimentul național nu se reneagă, ci dimpotrivă, departe de patrie limba maternă pare că sună mai dulce, locurile de acasă se par mai frumoase, cei-ce vorbesc același graiu, între neamuri străine se simte mai apropiați unii de alții, cei necunoscuți se împrietenesc, dușmanii se împacă, și cu toții se simt fiii aceleiași mame, legați împreună prin trecut, graiu și obiceiuri.

Și este și natural să fie astfel, de oarece naționalitatea e legătura cea mai firească între oameni; ea este formula prin care individul se pune în legătură cu omenimea întreagă, precum familia formează legătura între individ și între națiune. Numai în cadrul acesta își poate desvolta el pedepplin însușirile sale firești și poate contribui în adevăr la progresul omeniei, precum o plantă poate prospera și aduce rod numai în pământul, în care a crescut dela început și numai în anumite împrejurări climatice. Indată-ce o deșrădăcinezi din pământul în care s'a format și o duci în altă parte, sub o altă climă, ea începe a tînji și nu mai aduce rodul așteptat, ba adese-ori se ofilește cu totul.

Toată cultura omeniei, tot progresul, ce s'a putut realiza până acum, se întemeiază pe cultura națională, pe întrecerea între diferitele popoare de a și validita darurile, cu care le-a înzestrat Dumnezeu, și ar fi o primejdie pentru întreaga omenie, când legătura aceasta firească dintre oameni ar dispărea, făcând loc unei contopiri generale utopice, care ar prefăce din nou lumea întreagă într'un chaos fără viață, într'o masă amorfă, fără nici un preț.

Chiar și propagatorii cei mai zelosi ai înfrățirii între popoare, chiar și campionii cei mai înfocați ai legăturii claselor muncitoare din diferitele țări nu înțeleg sub această înfrățire și sub aceste legături desființarea unităților naționale și contopirea popoarelor pentru progresele omeniei și trebuința neapărată a susținerii și sprijinirii ei. Numai înainte cu câte-va săptămâni, la congresul socialist din Stuttgart cunoscutul conducător al mișcării sociale din Franța, Jaurés, a rostit, în mijlocul unei furtuni de aplauze, următoarele cuvinte vrednice de băgat în seamă: «Nu voim să nimicim patria, ci să o socializăm. Căci națiunea e visteria progreselor omeniei, și ar fi rău de proletariat, dacă ar sdrobi acest vas prețios al culturii omeniești».

Pornid dela aceste convingeri, fiecare popor ajuns la oare-care grad de maturitate se silește în ziua de azi, mai mult ca ori și când mai înainte, a rivaliza cu celelalte popoare în literatură și în artă, în știință și în industrie, în întocmiri sociale și de Stat și a contribui la progresul general, afirmându și tot mai mult individualitatea sa.

Se naște acum întrebarea: Ce cale să urmeze poporul nostru între împrejurările amintite, ca să poată purta cu succes lupta pentru existență, de care a fost vorba mai sus, și să poată ocupa un loc demn între celelalte popoare?

Răspunsul cred, că se impune de sine. Poporul nostru nu poate urma alt drum, decât cel străbătut de popoarele, care au avut norocul a ajunge mai departe pe cale

nesfârșită a progresului. El trebuie să încerce a se apropia de acestea în toate privințele: pe terenul intelectual, moral și material, și anume trebuie să și iuțească cu atît mai mult pașii și să și pună la probă puterile, de care dispune, cu cât împrejurările nefavorabile ale trecutului l-au reținut mai înapoi.

Prin școală, prin biserică, prin jurnale, prin biblioteci, prin societăți, prin teatru, și prin toate celelalte mijloace ale culturii moderne să caute a se lumina cât se poate mai mult, avînd totodată grijă, să se întărească și în privința economică, de oarece este știut, că bunăstarea materială e o condiție neapărată pentru ori-ce înaintare mai însemnată în cultură. Astfel înarmat cu armele științei și avînd ca pavază o organizare socială și economică înțeleaptă, poate pași cu încredere în lupta cea mare a popoarelor, fără teamă că va fi nimic.

De altă parte dacă poporul nostru voește să și îndeplinească după cuviință menirea sa și să dea omeniei aceea, ce-i este dator, trebuie să păstreze cu cea mai mare sfîntenie tot ce a moștenit dela strămoșii săi: limba sa melodioasă și expresivă, portul său pitoresc, obiceiurile sale frumoase, aplecările artistice, manifestate în cusături, chindisituri, sculpturi în lemn, și în alte podoabe, muzica sa, aci duioasă, aci veselă, dansurile sale originale, — să caute a perfecționa toate acestea și altele, care formează notele sale etnice caracteristice, și așa să creeze o cultură națională. Numai astfel va dovedi el, că și are rostul său în lume, numai astfel va arăta, că e vrednic a trăi și el între celelalte popoare, și și va ridica un moment pentru toate timpurile.

Inceputurile unei culturi naționale le avem și acum, chiar și numai noi, Românii din această țară, fără a ne extinde privirile asupra totalității poporului nostru, deși cultura nu cunoaște margini politice, ci este patrimoniul tuturor aceluia, cari au aceeași origine și vorbesc aceeași limbă. Literatura noastră, deși modestă, totuși există; arta noastră națională, deși în fașă, totuși începe a se manifesta, în deosebi muzica noastră artistică începe a atrage chiar și atențiunea străinilor; un început de industrie artistică, sprijinită mai cu seamă de mâinile harnice ale femeilor române și pornid dela motivele păstrate în popor, pare-că își mișcă aripile, ca să iasă la iveală.

Aceste începuturi suntem datori a le urma fără preget mai departe și astfel încetul cu încetul a zidi partea noastră din edificiul culturii naționale române. Bobocul, ce începe a zâmbi între frunze, să-l îngrijim din toate puterile, ca să se poată desface în floarea întreagă, spre fala neamului nostru și spre podoaba patriei.

La lucrarea aceasta de luminarea poporului, de înarmarea lui cu cunoștințele de lipsă și în genere la crearea unei culturi naționale, Asociațiunea noastră este chemată a avea un rol de frunte. Nu este aproape nici o ramură din aceea, ce se numește cultură națională, care să nu poată fi îmbrățișată și sprijinită de ea, și anume cercul ei de activitate este cu atît mai mare, cu cât ea cuprinde pe toți Românii din această țară, fără deosebire de confesiune sau de trepte sociale.

Prin înființarea de biblioteci populare, prin conferințe, prin publicațiuni, prin ajutorarea școalelor și prin inițierea de reuniuni culturale și economice, ea este chemată a răspândi lumina în straturile cele mari ale poporului; mai departe ea e chemată a aduna rămășițele trecutului, a studia limba, poezia, datinile poporului, a stărui pentru păstrarea portului și a obiceiurilor celor bune, rămase din bătrâni, și în genere a încuraja literatura și arta română. Ea e menită să fie învățătoarea noastră, îndemnătoarea noastră spre toate cele bune, încurajatoarea noastră, de aici înainte, poate și mai mult ca până acum.

Precum vedem, problema ei este vastă, lucrarea ce o are a o îndeplini, e uriașă.

La ducerea la îndeplinire a acestei fru-

moase, dar grele probleme, ea are lipsă de conlucrarea tuturor, celor ce sunt în stare a da mână de ajutor, de sprijinul obştesc. Altfel ea nu va fi în stare nici-odată a'şi îndeplini chemarea sa sublimă, ci va rămânea o formă fără viaţă, o plantă fără rod.

Pentru ca un pom să poată creşte şi să poată rodi, trebuie, ca fiecare frunză, fiecare fibră de rădăcină să'şi facă datoria, să-i dea hrana de lipsă, altfel el se usucă în scurtă vreme sau tânjeşte, fără a putea produce roade mai de seamă. — Ramurile, frunzele, rădăcinile Asociaţiunii noastre sunt despărţămintele, agenturile şi toţi membrii ei. Facă'şi fiecare din ei şi din ele datoria lor, dacă voiesc în adevăr, ca poporul nostru să înainteze!

De altă parte am dori din tot sufletul nostru, ca şi împrejurările externe să se schimbe mai spre bine. Am dori, să vedem cât mai curând, luând fiinţă convingerea corectă, că binele întregului se întemeiază pe binele părţilor, din care se compune, şi că prin urmare Asociaţiunea noastră, luminând şi întărind poporul nostru, contribuie totodată la întărirea şi înălţarea patriei noastre mult iubite.

Cu această dorinţă, isvorată din adâncul inimei mele şi care cred, că este dorinţa noastră a tuturor, declar adunarea generală de deschisă.

Activitatea „Asociaţiunii“.

Raportul general al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“ către adunarea generală convocată în Bistriţa la 21 şi 22 Septembrie st. n. 1907.

(Urmare.)

Publicaţiunile Asociaţiunii. În cursul anului trecut «Biblioteca populară» a Asociaţiunii s'a înmulţit cu o singură broşură: 26 «Despre începutul neamului românesc», de dl Dr. Ioan Lupaş, a cărei ediţie primă în 2000 exemplare s'a epuizat în câteva luni. La începutul acestui an s'a scos o a doua ediţie completată şi revizuită. — Dintre lucrările cari aşteaptă să fie tipărite în numerile viitoare ale bibliotecii populare amintim următoarele:

1. Băncile şi poporul, de I. I. Lăpădatu.
2. Comuna «Viitorul», de R. Simu.
3. Poveşti din popor, de I. Pop-Reteganul.
4. Despre Tovărăşii, de V. C. Osvadă.

Publicaţiunea cea mai însemnată a Asociaţiunii pornită în acest an e revista «Ţara Noastră», care s'a înfiinţat cu scopul de a răspândi învăţătura românească între poporul dela sate şi pentru a trezi în ţăranii nostri dragostea şi interesul faţă de instituţiunea noastră.

Dupăcum se vede şi din raportul secretarului literar, redactorul revistei, către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare, revista a fost primită cu indiferenţă atât din partea membrilor secţiunilor, cât şi din partea celor mai multe despărţăminte. Aşa încât, nici redactarea nici răspândirea ei, nu a putut împlini aşteptările noastre.

Revista la început s'a tipărit în 6000 de exemplare, trimiţându-se tuturor despărţămintelor spre răspândire. Astăzi se tipăreşte şi împarte în mai mult de 2500 exemplare, dintre cari numărul abonamentelor plătite sunt cam o mie. Cetitorii ţărani ai revistei sunt puţini, numărul lor nu se urcă nici la 500. Acest fapt este cel mai dureros din scurta viaţă a acestei reviste pentru popor.

Având însă în vedere, că greutăţile începutului nu se pot învinge decât prin muncă statornică şi prin o neîntreruptă stăruinţă, avem cele mai bune nădejdi, că revista cu timpul va satisface trebuinţelor şi aşteptărilor poporului, pentru care s'a înfiinţat şi pentru care se susţine cu însemnate jertfe din partea Asociaţiunii.

Fonduri şi fundaţiuni. Datele referitoare la fondurile şi fundaţiunile Asociaţiunii se

găsesc în darea de seamă a cassarului anexată la acest raport.

În cursul anului 1906 Asociaţiunea nu a primit nici o fundaţiune nouă. Dintre cele primite în cursul anilor precedenţi, fundaţiunea Ioan Petranu s'a dat destinaţiunii hotărâte de fericitul fundator, împărţindu-se prin concurs şase burse de câte 300 coroane între studenţii universitari, iar în casele fundaţiunii aflătoare în Cluj, s'a instalat masa studenţilor academici din Cluj, adăpostind 14 universitari. Consemnarea bursierilor o anexăm sub D.

S'au făcut litere fundamentale pentru fundaţiunea Ioan Russu şi soţia Catarina şi pentru fundaţiunea Ioan Oltean, ale cărei venituri disponibile s'au dat şcolii civile de fete a Asociaţiunii. Din această fundaţiune primesc ajutor şi şcolile populare româneşti din Cojocna. Celelalte fundaţiuni se găsesc în cursul lor normal.

Fondul cultural al băncilor în cursul anului 1906 a crescut numai cu 130 cor., ceea ce dovedeşte desinteresarea băncilor faţă de Asociaţiune.

Averea Asociaţiunii. Din raportul anexat sub E., despre averea Asociaţiunii, precum şi din proiectul de budget prezentat de cassarul Asociaţiunii se poate vedea, că anul trecut a fost normal. Averea totală administrată de Asociaţiune, cu sfârşitul anului 1906 e de K. 887.442, din care sunt a se scădea K. 62.630 datorii. Averea se prezintă deci cu o creştere de K. 108.991 faţă de anul 1905. Această creştere provine din înmulţirea fundaţiunilor şi anume cu următoarele: fundaţiunea Ioan Petran, fundaţiunea Ioan Russu şi soţia Caterina şi fundaţiunea Demetriu Suci.

Fondul general, ca şi în anul trecut, nu arată nici o creştere, fiindcă cheltuelile de administraţie cresc în proporţia veniturilor. Incasările taxelor dela membri au scăzut cu K 3,896.77 faţă de anul 1905, când încasările au fost mari din privilegiul expoziţiei din Sibiu.

În ce priveşte proiectul de budget observăm, că acesta a rămas în marginile bugetului din anul trecut. Schimbări s'au făcut numai la poziţiile absolut necesare, ca de ex. la plata servitorului, la dotaţiunea bibliotecii şi la interesele de cont-curent.

(Va urma.)

Cronica externă.

Isprăvile bandelor din Macedonia.

Ziarul Politische Correspondenz scrie:

După cum ni se comunică din Salonic, o bandă bulgară a atacat proprietatea unui mahomedan în satul Baltaja, Casa Jemtsche. Proprietarul şi soţia sa au reuşit să se salveze; un servitor a fost ucis. Banda a distrus prin foc 50.000 kgr. de fin.

În oraşul Cavala a fost ucis de greci un bulgar sosit din Ghevgheli.

În satul Catramiţa, bulgarii au ucis 3 turci.

În munţii din Nikvan, Casa Florina, grecii au ucis 3 ţărani bulgari.

Demisiunile ministeriale în Rusia.

Fiecare zi aduce ştiri despre demisiuni ministeriale în Rusia, cari însă sînt imediat desmintite.

Azi demisionează miniştrii comerţului şi al justiţiei, d-nii Filosofov şi Ceglovitov; miine d. Vasilicov, ministrul agriculturii îşi părăseşte postul sau va deveni chiar prim ministru. Cel puţin d. Kaufman a demisionat până acum de zece ori, iar în ultimul său număr, «Novoie Vremia» dădea ştirea, că d. Stolypin părăseşte portofoliul ministeriului de interne, mărşinidându-se să păstreze numai preşedinţa consiliului.

Cu toate desmintirile necurmte, zvonurile persistă şi, în acelaşi timp, se întrebuinţează puternice înfruriri pentru a înlocui actualul cabinet cu un altul mai energic.

«Ruskoe Znamia» ceruse mai întîiu retragerea ministrului instrucţiei publice, d. Kaufman, şi a ministrului de justiţie, d.

Ceglovitov. Dar de când s'a desfiinţat autonomia universităţilor şi de când autorii progromurilor sînt sistematic graţiaţi, «Ruskoe Znamia» a lăsat pe d-nii Kaufman şi Ceglovitov ca să se agăte de d. Stolypin.

«Novoe Vremie» ceruse sub iscălitura d-lui Mensicov demisiunea colectivă a cabinetului Stolypin şi aducerea unui ministru a poigne, dar în urma explicaţiilor schimbate între d. A. Stolypin, fratele premierului şi redactorului ziarului «Novoe Vremie», ziarul d-lui Luvorin a consimţit să lase puterea d-lui P. Stolypin, care s'a declarat gata să «pacifice» Rusia prin toate mijloacele. A pus însă o condiţie: demisiunea d-lui Kaufman şi a trei din colegii lui, cari, deşi nu sunt designaţi, sînt totuşi cunoscuţi de toată lumea.

De alminteri, nici nu e secret pentru nimeni că actualul cabinet din Rusia e lipsit de omogenitate. Totuşi, neînţelegerile din sinul cabinetului nu par destul de grave ca să motiveze remanieri ministeriale şi să alimenteze tot felul de zvonuri neliniştitoare. Sînt alte motive, de ordin mai grav, cari se forţează remanierea.

Acum un an, ministrul Stolypin a publicat un program de «pacificare» a ţării. — Acest program se compunea din două părţi: una reformatoare şi alta represivă.

De un an, acest program e aplicat. — Incercările de reforme au fost rău primite de ţară. Cât pentru partea represivă, ea n'a adus decât exasperare.

Acum, după un an, problema liberării pacifice a patriei se pune cu aceeaşi tărie, dar cu notabila diferenţă că situaţia s'a schimbat radical şi că statul quo nu mai e acela. — Birocraţia neputincioasă se agăţă de noua formă de viaţă politică şi ca o urmare logică, zvonurile de demisiuni şi remanieri ministeriale curg.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ŞTIRILE ZILEI.

Marţi, 24 Septembrie

— Miniştrii rom. în Bistriţa. Ziarele ung. de tot soiul au fost groaznic alarmate de vestea, că domnii miniştri D. Sturdza şi Ionel Brătianu ai României au fost la Bistriţa. Cu afacerea aceasta ne ocupăm mai pe larg în primul nostru de azi, aici expunem pe scurt cum i-se relatează lui Budapeşti Hir-lap cazul:

Îndată ce s'a răspindit vestea despre prezenţa miniştrilor României la Bistriţa, redacţia s'a adresat prin telefon poliţiei din Bistriţa, de unde i-s'a comunicat, că prim-ministrul D. Sturdza a sosit Sâmbătă la Bistriţa, înscriind în cartea oaspeţilor: Goga, inginer. În societatea d-lui se aflau o damă şi un domn, despre cari oamenii oficioşi ai poliţiei din Bistriţa nu ştiu spune nimica pozitiv. Dl D. Sturdza a luat parte la adunarea Astrei, unde ochii de Argus ai poliţiei n'au mai pătruns, că nu ştie ce s'a făcut la adunare. Ministrul a sosit la Bistriţa Vineri şi anume prin Moldova şi Bucovina, deoarece — scrie «Bp. H.» — dl Sturdza n'a voit să călătorească pe tren unguresc. Dl Sturdza a făcut călătoria per automobil la Bistriţa. Sîmbătă dimineaţa a sosit la Bistriţa tot per automobil şi ministrul afacerilor interne ale României, I. Brătianu, care a ramas în oraş până la patru ore d. a. Paşaportul era făcut pe numele adevărat al ministrului; dar nu se spunea că purtătorul numelui este ministru. Ce scop putea avea venirea lui Sturdza la Bistriţa? Nimica alta, decât să găsească oameni pentru noua sa operă de subminare. Primul organ al coaliţiei declară apoi că ştie bine cine este dl Sturdza, ce bun prieten şi binevoitor al Ungariei este preşedintele de consiliu al României, prin urmare ştie şi aceea pentru-ce a venit incognito la Bistriţa. După-ce «constată», că dl Sturdza anul trecut n'a aflat de bine să ia parte la inaugurarea

expoziției române din București, dar vine la o adunare de provincă din un oraș mic unguresc, «constată» și aceea, că la Bistrița au fost deputați români, cari s'au înțilnit cu bărbații de stat ai României!

Cu un cuvânt s'a urzit iarăși un plan de potopire a Ungariei. Ungurii vor face bine dacă vor declara războiul statului român pentru violarea atât de gravă a Ungariei.

— **Zăpadă.** Din jurul Bistriței se anunță, că acolo a început să ningă, iar temperatura a scăzut de abinele, așa, că timpul se aseamănă mai de grabă în un timp de iarnă, decât cu o vreme de toamnă începătoare.

— **Scandalul unui stariț.** Egumenul ordinului călugăresc catolic din Seghedin, numit al minoriților paterul Stadler Géza produsese prin purtarea sa rușinoasă în repetite rânduri scandaluri, încât aveau ce scrie gazetele de boulevard. Dar scandalurile curiosului stariț erau prea dese decât să nu i-a notițe de ele și acele ziare cari nu vânează după senzații nervose. Acum se anunță din Seghedin, că provincialul minoriților din Ungaria a sosit la Seghedin pentru a porni cercetarea disciplinată împotriva nevrândnicului om. De sine înțeles, că ancheta aceasta este numai de formă. Sfârșitul ei va fi, că starițul va fi transferat la altă mânăstire, unde poate începe d'a capo viața destrăbălată de mai nainte. Așa pedepsește clericalismul catolic pe vinovați, cărora ar trebui să le arate drumul pe unde au venit.

— **Holera în Rusia.** Epidemia de holera este aproape generală în Rusia, căci din fiecare departament se anunță mai multe cazuri de îmbolnăvire. Din 4512 îmbolnăvirii noi 2320 de cazuri au fost cu sfârșit mortal.

— **Iehova fără as!** In orașelul Modos din comitatul Torontal s'a aprins din cauză neunoscută sinagoga și a ars aproape întreagă. Ce va face pe acest timp recoros Dumnezeu răzburării fără acoperământ, dacă n'a fost capabil să-și măntue casa de foc cu atot puternicia sa?

— **Jezuit lovit de apoplexie.** Profesorul dela universitatea jezuiților din Innsbruck, Dr. Josef Kern se afla în excursiune cu un prietin al său. Pe drum, cum mergeau, paterul deodată căzu grămadă la pământ. Când prietinel său voia să-l ridice dela pământ, profesorul era mort. Il lovisse damblaua.

Partea științifică literară.

Luptele politice

de Românilor din Transilvania și Ungaria dela 1848 încoace. *)

de C. Cornean.

Anii redeșteptării.

Idealurile sublime ale trinității sfinte cuprinse în cuvintele libertate, egalitate și fraternitate zămislite în Franța, mama revoluțiilor civile din veacul al XIX, și izvorite din puternica voință a unui popor spre a scutura cătușele întunecului de secol într'u învierea și căștigarea drepturilor firești ale omului — străbate și în Transilvania, măturând și de aici feudalismul cel ruginit. — Românul obidit de virrega întocmire a sorții să închină zorilor redeșteptării, se pregătește să sfârșame urgia veacurilor făcând loc sfântului soare al libertății neamului.

*) Lucrarea, a cărei publicare o începem cu numărul de față a fost citită de studentul în teologie dl Cornel C o r n e a n la ședințele publice ale societății «Junimea». Liberă de ori-ce alte pretenții, afară de aceea de a da pentru publicul mare o orientare ușoară prin câteva schițări chronologice asupra luptelor noastre politice, chiar prin această calitate a sa, lucrarea ce ni se pune la dispoziție din partea autorului ne pare a fi de folos pentru foarte mulți și dintre cetitorii noștri, pentru unii ca să și reîmprospeteze orientările spălăcite prin cursul anilor, iar pentru generația mai tinără ca să și completeze cele ce a auzit ori citit de ici de colo, la

Dorul nespuse de libertate și voința fermă de a asigura și națiunii române un viitor demn de ea, îmbărbătează pe cei mai buni ai neamului de a se pune în fruntea unei mișcări însușite și de a da naștere senatului român de pe Câmpul libertății.

Pregătirea terenului de tineri entuziaști din Mures-Oșorhei și Blaj, în ciuda ordonanțelor guvernului conferința de la Dumineca Tomii ficsează terminul adunării naționale pe 3—15 Mai 1848.

Și clopotele bisericilor vesteau o zi mare, o zi de sărbătoare pentru o națiune, căci 40 mii Români statoresc și proclamă pe Câmpul libertății de la Blaj — botezat acum astfel — înaintea lui Dzeu și a lumii întregi: *principiile și pretenziunile naționale*, cari până astăzi constituiesc temeliea credului nostru politic. Națiunea română se declară de sine stătătoare pe temeliea libertății egale cu celelalte națiuni conlocuitoare, „dorește și va conlucra după putință la desființarea iobăgiei, la emanciparea industriei și-a comerțului, la păzirea dreptății, la înaintarea binelui, umanității a națiunii române și al patriei noastre” — sunt cuvintele jurământului, ce'l jurau cu capul descoperit și cu dreapta ridicată spre cer întru mărirea lui Dzeu 40 mii Români, în frunte cu cei doi episcopi ai lor, Andrei Șaguna și Ioan Leményi. Pentru a înainta Impăraului și dietei din Cluj ce erea națiunii, se aleg două comisii, prima de 30 ear a două de 100 membri. Și se alege și germenul comitetului național de azi, comitetul permanent de 12 membri cu sediul în Sibiu.

După veacuri de întunec și restricte să însemnează astfel și orizonul politic al poporului român din Transilvania, înălțând cei mai buni ai neamului stindardul naționalității române, în jurul căruia aveau și au încă și astăzi datorința să se grupeze toți, cari poartă numele sfânt și frumos de Român. Acest stindard avea să dea de acum înainte direcțiunea în luptă.

Cu aceste începuturi intră Români în primăvara anului 1848, an atât de însemnat în istoria imperiului habsburgic.

Intransigența guvernului ungar provoacă războiul civil, iar tendințele exclusiviste maghiare îi îndeamnă pe Români să prindă armele pentru Impăratul, căruia i-au jurat credință.

Fântânelele, Aiudul, Alba-Iulia și Munții Apuseni sfințiți prin sângele neamului ne povestesc triumful demnității românești, ce să prăznuia în nenumăratele lupte din 1848 urzite de craiul munților: *Avram Iancu* cu prefecții sei. Iar bilanțul acestor lupte e: 40.000 morți și peste tot 29,260.000 florini avere perdată sau nimicită.

Sunt mari jertfe aceste, dar sunt convingătoare dovezi de alipire față de Tron, sunt însă totodată și reminiscențe de glorie și mândrie.

„Lacrimi și suspine au lăsat în urma lor, dar au lăsat și pagini frumoase în istorie despre virtuțile și vitejiile poporului român. Și au mai lăsat și speranțe în sinul neamului românesc, că va veni vremea când să va recunoaște, că prea mult sânge românesc s'a vărsat și cu sângele cu care a fost adăpate plaiurile țării, e păcat să rămână sânge vărsat în zădar” 1).

Iar sfârșitul acestei epoci memorabile și tragice pentru Ungaria e, că cu ajutor rusesc revoluția să înădușe, Görgey supremul comandant al răsculaților Maghiari depune armele în 13 August la Șiria, ear Kossuth cu ai săi părăsesc țara; ceilalți conducători, cari au fost prinși sunt executați în Arad.

1) Teodor V. Păcățianu: »Cartea de Aur». vol. I. pag. 674.

Poșta redacției.

I. T. Am anunțat de nenumărate ori că nu putem să publicăm anunțuri de logodnă, decât numai dacă ni-se trimite anunțurile tipărite.

Romanul ziarului „Lupta.”

Părinți și fii

de

(46)

Ivan Turghenieff.

„Nu mai pot! — strigă nu odată Nicolae Petrovici. — Cu oameni d'aceștia nu e mai scoți la cale în principiile mele nu-mi dau pas să mă ajut cu poliția. Decât, fără frică de pedeapsă n'o pot scoate la cale cu ei.”

„Numai cu treabă bună, numai cu treabă bună!” îi răspundea Pavel Petrovici, și dându-i acest sfat părea singur foarte nemulțumit, și-și ciupea mustelele.”

Bazaroff le făcu neobservate toate „nevoile” acestea; de-almintea și situația lui la casă nu-i permitea să facă altmintea. În ceia zi se apucă de scrutările lui cu broaște, cu infuzorii, cu anumite combinații chimice, și se cufundă cu totul în studiile sale. Cât pentru Arcadis el socotea că e dator, dacă nu chiar să sară în ajutor lui tată-so, cel puțin a se arăta de-a o face. Il asculta cu răbdare, ba într'una din zile se chiar încumetă cu un sfat, nu doar cu nădejdea să-l vadă primit, ci pentru ca să dovedească bunăvoința lui că gospodăria nu-i era chiar urâtă, ba își făcea cu plăcere gândul că într'o vreme are să se îndeletnicească numai cu agronomia, dar de-ocamdată îl băteau alte gânduri. Spre marea lui mirare tot la NicolSCOIE era cu mîntea. De altădată ar fi dat din umăr dacă cineva i-ar fi zis că i-s'au urât sub un coperiș cu Bazaroff, și sub ce coperiș! Sub coperișul părintesc: dar îi era urât aveau, și se dorea departe d'aci. Făcu plimbări lungi, dar tot acolo era. Povestind într'un rând cu tată-so, prinse de veste că dînsul păstrează o seamă de scrisori destul de interesante, adresate odinioară mării de cătră mama doamnei Odintoff și atîta il cincăi pe tată-so ca să i-le dea, până acesta le controlează prin toate ungherele dădu peste ele, nu cu puțină zoală, întră hărțile lui vechi, și i-le dete. Căpătînd odată scrisorile aceste stersă de jumătate, se simți mai fără grijă, ca și când ar fi ajuns la limanul spre care rîvnea: „Amîndoi să veniți” însași ea a zis, repetă el necontenit. „Am să merg, fie ce-o fi”. Dar își aduse aminte de vizita ultimă la NicolSCOIE, de primirea rece, și iar apucă de-asupra. Numai cit acel mai stii al tinerețelor, jindul ascuns de-a-și ispiti norocul, de-aș încerca puterile fără mărturie și fără oblaudire, birui în sfârșit. Zece zile încă nu apuseră de-abinele, de când sosiseră la Marino ci el pe cuvânt că studiază organizația școalelor de duminecă, numai ce plecă la oraș și de-aci la NicolSCOIE. Mereu dînd ghes vizitiului să mîne mai cu zor, părea un tiner căpitan pornit la bătălie. Bucuria, teama, și nerăbdarea se înoiră în privirea lui și-i stăpîniră sufletul. „Din capul locului, să nu-ți bați capul” zicea în gândul seu, neîncetat. Vizitiul ce-l ducea era o vulpe îndrăcită. Ținea popas în a ntea fiecărei crișme și întreba: „Insă una, la roata carului?”

Insă după aceea „de la roata carului” se urca la locul seu apoi dădea să meargă. Ahea și ahea acoperemîntul casei bine cunoscut, se iții în zare.

„Doamne, la ce mă împinge pîrdalnicul îi trăzni de-odată prin mîntea dar era trecută sa se mai întoarcă.

A. Raza

croitor.

Budapesta, IV., Strada Nádor 28 vis-à-vis de palatul bursei.

Se recomandă on. public român.

— Croi elegant. Prețuri moderate. —

Economie.

Congresul internațional al tovarășilor. Eri s'a deschis în Cremona (Italia) al șaptelea congres internațional al tovarășilor.

Prezident al congresului a fost aclamat ministrul italian Luzzati.

Prima conferință a ținuto ministrul danez Hømbro Svend despre tovarășiile agricole din punct de vedere național. A doua conferință de mare interes, va fi conferința ținută de prezidentul centralei tovarășiilor italiene, Raineri, care va arata mijloacele, prin cari tovarășiile de consum pot asigura piețele și debușeurile pe seama tovarășiilor de producție.

La acest congres de deosebită însemnătate participă de astă dată și puternicile asociații agricole din Franța: „Société des Agriculteurs de France“ și „Union des Syndicats Agricoles“, precum și „Agricultural Organisation Society“ din Anglia. Țara de model a tovarășiilor, Dania e reprezentată la congres prin delegații centralei tovarășiilor daneze, din Copenhaga.

În deobște toate statele au trimis delegații la acest congres de cea mai mare însemnătate pentru organizația în viitor a tovarășiilor.

Congresul internațional al lucrătorilor minieri. În congresul internațional al lucrătorilor din mine, ținut în Salzburg s'au adus importante hotărâri cu privire la reducerea oarelor de muncă. S'a accentuat în congres, că multe accidente de nenorocire din mine, sunt urmări ale inspecției superficiale.

În Germania, în anul 1906 au obvenit 87.892 nenorociri în mine, din care 1142 cu sfârșit tragic, perzându'și muncitorii viața.

Cu privire la reglementarea plăților pentru mineri s'a primit propunerea delegațiilor austriaci și germani, ca asociațiile minerilor să nizuiască cu tot dinadinsul a esopera statorirea tarifului minimal. Congresul a primit și propunerea delegațiilor englezi, asigurarea unei rente pentru minele, care a muncit 25 de ani în mine, această rentă să fie cel puțin 600 lei pe an.

Viitorul congres internațional se va ținea în anul viitor la Paris.

Cumpărarea unei moșii. Locuitorii orașului Kecskemét, în urma culturi raționale de poame și legume propășesc material mînt, așa, că sunt pe calea a deveni cei mai bine situați gospodari din Ungaria.

Consiliul orașănesc în ultima-i adunare generală extraordinară, a hotărât se cumpere pe seama orașului moșiile din comunele învecinate Kópár și Szentlőrincz, proprietatea prințului de Coburg.

Pentru întreaga proprietate orașul Kecskemét va plăti suma de 4.700.000 coroane.

Insolvența marilor firme pentru explicatarea lemnului. Firma B. Seinerz din Budapesta, una din cele mai mari firme pentru exploatarea lemnului s'a declarat insolventă. Pasivele firmei se urcă la considerabila sumă de 5 milioane coroane. Probabil, că băncile interesate vor da ajutor, ca întreprinderea firmei să se transforme într'o societate pe acții.

Bursa de efecte. Tendința la deschiderea bursei a fost liniștită. În urma vânzării arbitrajului vienez cursurile valorilor internaționale, favorizate de speculație, au căzut. Târgul efectiv a fost lipsit de ori ce animație, cursurile valorilor locale au căzut. Tendința generală la încheierea bursei a rămas liniștită. Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 636.—
„ „ ung. a.	— 744.—
„ băncei de escompt a.	— 472 50
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 656.75

Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 111.—
„ „ coroane 4 „ „	— 92-95
„ austr. de aur 4 „ „	— 116.—
„ „ coroane 4 „ „	— 97.—
Scrisuri fonciare „Albina“ „	— 101.—
Napoleon d'or (20 franci aur) „	— 19-19
mărți germane, aur — — — —	— 23-56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11-43
Bilete germane 100 mărți	— 117-75
„ franceze 100 franci	— 95-82
„ italiene 100 lire	— 95-97
„ române 100 lei	— 95-30
Ruble rusești de hârtie	— 2-54

Prețurile cerealelor. Circulația în târgul efectiv de cereale a fost azi mai animată, cumpărătorii dispuși. Aceștia au reflectat la oferte și au dat pentru grâu chiar și prețuri urcate. Grâul s'a scumpit cu 10 fileri de maza metrică, celelalte cereale și-au menținut prețurile. Tendința generală în târgul efectiv a rămas fermă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 40.000 măji metrică grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kilograme greutate) s'a plătit 23 coroane 50 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kilograme greutate) 21 coroane 55 fileri de maza metrică (100 kgr.)

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost fermă. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Octomvrie 11.26, 11.31—11.30, pro Aprilie 1908: 11.83, 11.89—11.87.

Secară prn Octomvrie 9.72, 9.76—9.75.

Ovăș pro Octomvrie 8.04, 8.06—8.04.

Cucuruz pro Septemvrie 6.85, 6.86—6.85, pro Mai 1908: 6.80, 6.85—6.82 coroane de 50 kgr.

Prețurile spirtului. Spirt brut, darea neplătită 59.50—60 coroane, darea plătită 158.50—159.50 cor.

Spirt rafinat, darea neplătită 64—64.50 cor., darea plătită, în mare 163—163.50 cor., în detal 165—166 cor.

Spirt denaturat, în mare 52—52.50 cor., în detal 54—54.50.

Cererile numeroase, tendința generală în prețuri foarte fermă.

Piața de râmători (porci), Kőbánya Steinbruch. Prețurile: Prima calitate ungară, tineri, grei: 132—134 fileri, mijloci: 134—135 fileri, ușori: 135—136 fileri de chilogram, vii cântăriți, de păreche 45 chilograme scădere de greutate și 4 procente scădere din prețul cumpărării.

La sfârșitul săptămânei trecute au rămas în sălașele din Kőbánya (Steinbruch) 37.978 râmători.

Târgul săptămânal de cai din Budapesta. În târgul de săptămână din Budapesta, ținut în „Tatersaal“ s'au adus 333 cai prima clasă și 237 cai de ciosa doua, în total 620 cai, din cari s'au vândut 380.

Prețurile cărnii, gaiților, legumelor poamelor ș. a. în piețele din Budapesta.

Tovărășia economilor ungari, care aprovizionează piețele (halele) din Budapesta, a publicat la 21 Sept. n. următoarele prețuri:

Carne: Carne de vită 110—150 coroane, carne de vițel 120—150 coroane, carne de porc 90—136 coroane, slănină proaspătă 90—139 coroane, slănină sărată 1.24—1.40 coroane, slănină afumată 1.40—1.50—1.30—1.56 coroane, slănină de topit 1.40—1.41 coroane, unsoare de porc 1.36—1.58 coroane, de mază metrică. — **Carne afumată:** 140—2 coroane, șuncă 1.40—1.42 coroane, salamă 3.80—4.40 cor. de chilogram.

Galite: Pui de găină, mici 130—210 fileri, mai mari 260—300 fil, rațe slabe 300—400 fileri, rațe grase 5.50—6 coroane, găște grase 12—18 coroane, găine 2.40—4 coroane, curci 6—10 coroane de peceche.

Legume: Cartofi galbini 6—7 coroane, roșii 5.40—6 cor. albi 3.80—5.20 coroane, ceapă 9—12 cor. aiu (usturoiu) 7—10 cor. de mază metrică.

Poame: Mere, cele mai frumoase (ranett, Jonathan, Török-Bálint, bătule) 40—80 cor. de m. m. Varză 3—12 cor. de 100 chilograme.

Felurite: Miere 1.10—1.20 coroane săpun de Seghedin 60—70 fil. de chilogram.

Oauă: Din Banat și Bacica 82—84 coroane, din Ardeal mai micuțe 80—82 cor de ladă (în fiecare ladă 1440 bucăți).

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék)

46—48, Bezdán 32—36, Sentes — — Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara — —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maza metrică, frumos .	23 cor. 50 fil.
„ „ „ „ mijlociu .	22 cor. 90 fil.
„ „ „ „ mai slab .	21 cor. 55 fil.
Secară, maza, m. dela	18 cor. 75 fil. 19.10
Orz, „ „ „	15 cor. 35 fil. — 15.75
Cucuruz nou, „	13 cor. 50 fil. — 13.70
Ovăș, „ „	16 cor. 10 fil. — 16.60
Rapiță, „ „	— cor. — fil. — —.

II.

Produse.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela 155 cor. — 156 cor
Slănină, ... „ 130 cor. — 132 cor

Cartofi, ... „ 3 80 cor. fil 5-80 —

Spirt, ... „ 58.50 cor. — 59.50

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbr. c. i)

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . . . — — — fileri kilogramă
Tineri . . . . 135—136 fileri kilogramă

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

„Grănițerul“

Institut de credit și econ. ca societate pe acțiuni în Dobra.
Capit. soc. C 250.000. Fond de rezervă C 60.000

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 6% interese. Depuneri până la 1000 cor. să pot ridica și să plătesc fără abdicere.

Acordă tot soiul de împrumuturi.

Cumpără și vinde realități.

Cu 1 Octomvrie 1907. deschide în piața Dobrei un magazin mare pentru produse, deci cumpără și vinde bucate și alte producție cu prețurile cele mai culante atât în mare cât și în detal.

DIRECȚIUNEA.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de

practicant la însoțirea „Hunedoara“

în Deva, dotat cu salar anual de K 720 prin aceasta să publice concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare.

Se recere absolvarea unei școale comerciale cu maturitate și cunoașterea limbilor română și maghiară.

Cererile provăzute cu atestate se vor subșterne direcțiunei până la termenul de sus.

Postul are să se ocupe imediat după denumire.

Din ședința plenară a direcțiunei, ținută în Deva la 18 Sept. n. 1907.

DIRECȚIUNEA.